
PARTIPROGRAM

Ålands socialdemokrater r.f.

Partiprogrammet sammanfattar de värderingar, teoretiska utgångspunkter och principiella ställningstaganden som ligger till grund för vår praktiska politik i de åländska kommunerna, lagtinget och regeringen.

Socialdemokratins värdegrund

Det åländska samhället ska byggas på frihet, jämlikhet, solidaritet, hållbarhet och jämställdhet.

Det är grunden.

Det är självklart att var och en av oss ska vara med och bygga upp samhället, alla enligt sin förmåga. Var och en av oss har lika rätt att vara en del av samhället, oavsett bakgrund, förutsättningar och livssituation. Solidaritet bygger på insikten om ett ömsesidigt beroende av varandra och en visad omtanke och hänsyn.

Att ha ett jobb eller en värdefull sysselsättning är en viktig grund för att människor ska känna sitt värde, vara delaktiga socialt och känna mening i tillvaron. Full sysselsättning är avgörande för att välfärden ska bibehållas och utvecklas.

Välfärden ska investera i oss alla och i kommande generationer. En fungerande och inkluderande välfärd skapar möjligheter. I trygghet stärks vi att välja jobb, starta företag, flytta eller börja studera. Så skapar vi nya arbetsplatser. Människor som mår bra och har en värdefull sysselsättning drar igång de ekonomiska hjulen för hela Åland.

En välfungerande offentlig sektor är avgörande för det åländska samhället. Likvärdig vård, utbildning och omsorg ska erbjudas alla människor efter deras behov, oberoende av livssituation, förutsättningar eller boendeort. En solidarisk välfärd ska också gälla pensioner, infrastruktur och rätten till bostad till rimligt pris.

Diskriminering, mobbning och våld mot utsatta individer måste förebyggas. Livssituation, ålder, eller social, fysisk och psykisk bakgrund ska inte förhindra möjligheterna till ett gott liv. Alla individer är olika och samhället måste vara anpassat för alla. Samhällsbygget ska skapa utrymme för alla att utveckla sin fulla potential. Olikhet är en mångkulturell rikedom och något som samhället och politiken ska beakta och värna.

Hållbar utveckling

Det är inte hållbart att vår levnadsstandard så starkt ska kopplas samman med ett behov av en ständig ekonomisk tillväxt.

Vi socialdemokrater tycker att alla ska samverka för att uppnå ett hållbart Åland. Vi tror på de strategier och mål som tagits fram i "Hållbart Åland 2051". Vägen mot hållbarhet går genom utbildning och att involvera individer, företag, organisationer, föreningar, kommuner och landskapet i omställningsprocessen. Politiska beslut ska baseras på vad som är hållbart socialt, jämställt, miljömässigt och ekonomiskt.

Miljö

Alla har ett gemensamt **och** ett enskilt ansvar för miljön. Vi kan inte blunda för den pågående miljöförstörelsen av Östersjön eller för att mångfalden och artrikedomen minskar, naturresurserna sinar och gifterna i naturen ökar.

Socialdemokratisk jordbrukspolitik värnar om att de som arbetar med jordbruk ska ha minst samma förutsättningar som i riket. Socialdemokraterna vill ha trygga åländska livsmedel och en ekologisk

odling. Markpolitiken ska vara långsiktig och goda jordbruksmarker ska skyddas från exploatering. Betade ängs- och hagmarker är viktiga inslag i landskapet, för att bevara den biologiska mångfalden och kunskapen om landets kulturhistoria. Det är också viktigt att den biologiska mångfalden ökas genom mångsidig odling och ekologiska jordbruksmetoder.

Det är nödvändigt att effektivisera det förebyggande miljöarbetet på Åland. Miljöteknik, vindkraft och andra alternativa energikällor och drivmedel är en del av hållbar utveckling. Utsläppen av framför allt koldioxid måste minskas.

Åland blir mer hållbart och mer attraktivt med en fungerande och väl utnyttjad infrastruktur och kollektivtrafik. Det ska vara möjligt och smidigt att pendla till och från arbete och studier. För en bättre miljö behöver fler ålänningar välja kollektiv transport, med transportmedel som drivs med miljövänligt bränsle.

Ett hållbart Åland är en helhet, där var och en av oss både privat och i samhället tar ansvar för framtiden och för ett mer robust åländskt samhälle.

Gemensamt för alla

Socialdemokratin är en demokratisk folkrörelse. Den bildades när människor gick samman i kampen för ett bättre liv. Grundtanken är, fortfarande, att alla människor är lika värda. Därför ska vi också ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. För att minska klyftorna i samhället ska alla ha tillgång till en generell och flexibel välfärd av hög kvalitet. Välfärden är till för alla ålänningar, oavsett deras privata ekonomi, och den ska finansieras solidariskt genom skatter.

Vi har alla ansvar för varandra och för oss själva. Utöver den egna familjen och det personliga nätverket spelar även samhällsstrukturerna en viktig roll. Då något går snett måste det finnas stöd och möjlighet till tidiga insatser från samhället.

Social omsorg

Välutvecklad sociala omsorg är grundstyrkan i den nordiska välfärdsmodellen. Vi har tillsammans byggt en social trygghet som ger stöd, när vi får barn, vid funktionsnedsättningar, när vi åldras, när vi drabbas av arbetslöshet, skador eller sjukdomar. Den tryggheten är värdefull och konstruktiv.

För att samhället ska kunna erbjuda de sociala omsorger som är nödvändiga för alla ålänningar, behöver den allmänna välfärden alltid utgå från befolkningen. Det behövs en helhetsbild av befolkningens ålder, behov och förutsättningar för att skapa en jämlik service och omsorg i skärgård, glesbygd och stad.

Vi socialdemokrater värnar om kunskap kring samhällets sociala behov och ser långsiktigt och helhetsmässigt på välfärdsutvecklingen. En hållbar socialpolitik kräver forskning, kompetens och resurser, och det är viktigt att resurserna sätts in där behoven finns.

Hälso- och sjukvård

För socialdemokraterna är den allmänna hälso- och sjukvården ett högt prioriterat politikområde. Ålands hälso- och sjukvårdsorganisation är vår viktigaste resurs för att säkra den allmänna vården. En hållbar vård behöver ta hänsyn till sociala aspekter och inte bara ekonomiska avvägningar.

Vård ska vara en rättighet för var och en av oss. Även ålänningar som bor långt ifrån Ålands central-sjukhus ska känna trygghet vid akut behov av vård. Vårdbehovet ska avgöra vem som ska få vård först. Avgifterna ska hållas låga, så att ingen av ekonomiska skäl tvekar att uppsöka läkare. Målinriktade och

sjukdomsförebyggande insatser är viktiga. Vården ska vara jämlik, modern och gälla hela människan, från tandvård till mental hälsa.

Arbete och näringsliv

Ett arbete är grunden för att människor ska känna sitt värde, vara delaktiga i sociala sammanhang och känna mening i tillvaron. Genom inkomsten från ett arbete ökar tryggheten, möjligheterna och friheten.

Vi jobbar för att arbetstagarens rätt till heltid, men möjlighet till deltid. Vår politik är rättvisa löner, anställningsformer och arbetsvillkor. Lika arbete och ansvar ska ge lika lön. Vi anser att arbetsmarknaden ska inkludera alla. Ett arbete är både för den enskilda individen och för samhället ett bättre alternativ än att leva på bidrag. Långtidsarbetslöshet bör förebyggas, både för individens och samhällsekonomins skull.

För att det ska finnas kompetent och tillräcklig personal är det viktigt att människor i arbetsför ålder mår bra, trivs på arbetsplatsen och orkar arbeta fram till sin pension. Arbetsgemenskap, möjlighet till utbildning och utveckling i arbetet gör att Åland kan förändras efter de behov som en hållbar utveckling kräver.

Vi socialdemokrater betonar vikten av att kunna förena arbete med familjeliv i olika former. Balansen mellan arbete och fritid är för många en hälsofråga och en fråga om livskvalitet. Vissa lever under osäkra arbetsförhållanden eller utestängs från möjligheten till arbete och egen försörjning, medan många andra arbetar så mycket att det leder till stress och förslitning.

För en liten ekonomi som den åländska är entreprenörsandan extra värdefull. Tjänstesektorn, småföretagen, rederinäringen, livsmedelsindustrin, turismen och miljöföretagen utgör basen för det åländska näringslivet. En allmän inriktning på hållbar produktion, generell välfärd och ett åländskt varumärke som starkt kopplar till Åland som ett ekologiskt hållbart samhälle är enligt socialdemokraterna ett framgångskoncept.

Familj

Alla barn och alla unga ska ha rätt till en bra uppväxt och möjligheter till ett gott liv. Därför jobbar vi för att skapa strukturella förutsättningar för båda föräldrarna att vara hemma med barnen under de första åren och att också senare vara delaktiga på barnens fritid. Om barn far illa behöver samhället ta ett ansvar för barnen genom ett välfungerande barnskydd. En familj ska bygga på kärlek, trygghet och respekt, men den kan och får se ut många olika sätt.

Livslångt lärande

Vi socialdemokrater anser att alla barn och ungdomar ska ha samma möjlighet till kunskap, lärande och utveckling. Skolan ska vara jämlik för att bygga ett jämlikt samhälle. Vi värnar om allas rätt till utbildning. Vi vill att det sker ett ständiga pedagogiskt förnyelsearbete inom det allmänna utbildningssystemet. Grundskolan är grundbulten i framtidens välfärdssamhälle. Gymnasieutbildningen på Åland är och förblir avgiftsfri.

Individer med behov av särskilda insatser måste uppmärksammas. Tidiga insatser ska börja redan i förskolan och via barnrådgivningen. Förebyggande arbetet ska kontinuerligt följas upp och utvecklas. De specialpedagogiska resurserna i grund- och gymnasieskolorna bör vara starka och samarbetet mellan familj, skola, socialen och eventuella andra specialinstanser ska vara tydliga och strukturerade så att barnets bästa ständigt är i fokus. Barn behöver trygga vuxna som bryr sig om och samarbetar med

varandra. Ett jämnlit system som säkrar att kunskapsutvecklingen motsvarar läroplanens krav för jämnåriga skolelever ska finnas även i de fall som barnen hemundervisas.

Utbildning behövs under många av livets skeden. Kunskap är ett konkurrensmedel, individuellt och internationellt. Validering ska skapa förutsättningar för alla att fortsätta sina studier på rätt nivå och säkra möjligheten till ett slutbetyg från gymnasiet och grundskolan. Utbildning på högskolenivå, personalutbildning och fortbildning blir allt viktigare. Det fria bildningsväsendet, som vill öka kunskapsnivån och stärka grunden för demokratin, ska stödas.

Alla studerande ska ha rätt till trygga arbetsmiljöer och inflytande över det egna arbetet. Skolorna ska vara fria från mobbning, könstrakasserier och främlingsfientlighet.

I en hållbar skola växer humanism, kunskap, demokrati, de mänskliga rättigheter, social gemenskap och samarbete. Lärandet ska vara för hela livet.

Ett långt, meningsfullt och aktivt liv

En stor framgång för vårt välfärdssamhälle är att allt fler lever ett aktivt liv mycket längre än tidigare generationer. Många är friska och har ovärderliga kunskaper och erfarenheter inom flera områden, många gör också en värdefull insats för frivilligsektorn och föreningslivet. Möjligheterna till ett rikt liv med såväl socialt umgänge som fysiska och kulturella aktiviteter ska finnas med oss genom hela livet. För friska och aktiva pensionärer som vill det ska det finnas möjligheter att fortsätta i yrkeslivet. För det behövs mer flexibla arbetsformer. Äldre mentorer eller konsulter på arbetsplatsen säkrar kunskapsöverföring och tryggar generationsväxlingar.

Vi socialdemokrater vill bygga en trygg och god äldreomsorg som utgår från de individuella behoven. Den grundläggande omsorgen ska hålla en sådan nivå att ingen behöver köpa tilläggstjänster eller att anhöriga till den som vårdas tvingas gå ned i arbetstid för att hjälpa till. Det är viktigt med en fungerande bostad och rätt till flexibelt stöd och hjälp i hemmet när det behövs, som hemtjänst, hemkörning av måltider och ny teknik som skapar möjlighet till personlig äldreomsorg på distans.

Kultur och fritid

Utan meningsfullt innehåll är välfärden tom. Kultur, idrott, folkrörelser, organisationer och föreningar är viktiga komponenter i livet. Det handlar om bildning och livskvalitet, om trivsel, hälsa, självupplevelse och samhörighet. Det åländska kultur-, idrotts- och fritidslivet är allsidigt och sprudlande. Detta stärker det åländska samhället, identiteten och självkänslan.

Allt fler livnar sig helt eller delvis på konst, kultur och idrott, medan andra deltar aktivt som frivilliga, konsumerar eller betraktar. Kulturen och konsten ska vara fri och oberoende, ifrågasätta och sträva efter nya idéer och impulser och även värna om gamla traditioner. Kulturarvet är vårt gemensamma ansvar. Vi socialdemokrater arbetar för att kulturlivet ska få större politiskt utrymme och att resurserna används med sikte på framtiden.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, minnesmärken och andra miljöer runtom på Åland ska bevaras och vårdas för framtiden. Välförsedda och offentligt finansierade bibliotek och museum ska upprätthållas och vara tillgängliga för allmänheten. Detta är också en del av det livslånga lärandet.

Den åländska naturen bjuder rikligt av både skönhetsupplevelser och frisk luft. För socialdemokraterna är bevarandet av naturen och kulturlandskapet en av de allra viktigaste uppgifterna. Kortsiktiga ekonomiska intressen måste underordnas ovärderliga natur- och kulturvärden. Vårt natur- och kulturarv ska kommande generationer få ta del av och njuta av på minst samma villkor som vi gör idag.

Kultur, idrott och fritidsverksamhet är naturliga och värdefulla arenor för barn och unga att synas, höras och uttrycka sig även utanför skolvärlden. Vi socialdemokrater anser att alla, särskilt barn och unga, ska ges möjlighet till en fritidssysselsättning. Samhället behöver stöda verksamheterna så att avgifterna hålls på så låg nivå att privatekonomin inte stänger människor ute från meningsfulla fritidssysselsättning. Samhällsstöd utjämnar sociala och ekonomiska skillnader mellan män och kvinnor samt barn till föräldrar med låga inkomster.

Tredje sektorn och ideellt arbete

Den tredje sektorn är en stor resurs för det åländska samhället. Många ålänningar ägnar en stor del av fritiden åt frivilligarbete inom många viktiga samhällsområden. Det frivilliga arbetet bidrar till gemenskap och sammanhållning och har ett stort ekonomiskt värde. För ett socialt hållbart Åland är det därför viktigt med ett gott samarbete mellan den tredje sektorn och det offentliga. Tredje sektorn ger utrymme för att pröva nya idéer och arbetsformer. Vi socialdemokrater anser att verksamheter som bidrar till att förverkliga ett hållbart Åland ska belönas och uppmuntras.

Integration och flyktingpolitik

Vi socialdemokrater vill ha en välkomnande och välorganiserad inflyttning med goda och flexibla möjligheter att lära sig svenska för dem som inte redan kan språket. Människor som flyttar till Åland ska snabbt få kontakt med skola, vård, tredje sektor och arbetsmarknad. Tidigare erfarenheter, vare sig det är utländsk utbildning, arbetslivserfarenhet eller språkkunskaper ska tillgodoräknas i det åländska samhället.

Vi anser att Åland ska erbjuda en trygg fristad åt människor som tvingas fly från förföljelse och våld. Alla åländska kommuner bör få möjlighet att ta emot flyktingar, och alla insatser ska syfta till att möjliggöra arbete och egen försörjning, rätt till utbildning och en egen bostad.

Det åländska samhället

Självstyrelsen

År 2022 fyller Ålands självstyrelse 100 år. Då ska ett nytt självstyrelsesystem vara klart att tas i bruk. För oss socialdemokrater är det viktigt att beslutet av nya system och framtida överföringar av makt från riket till Åland grundar sig på den åländska folkviljan och medborgarnas bästa. Själva ansvaret för att förverkliga en utökad självstyrelse ligger i sin tur på lagtinget, som genom demokratiska val fått ålänningarnas förtroende. Vi anser att självstyrelsen ska skapa ett mervärde för ålänningarna och garantera minst samma nivå på förmåner och rättigheter som medborgarna i riket. I den försvars- och säkerhetspolitiska debatten ska det svenska språkets ställning stärkas och Ålands demilitariserade och neutraliserade status lyftas fram.

Språkets roll

Vi socialdemokrater värnar om självstyrelsens grunder. Det svenska språket är hjärtat i den åländska identiteten. För att stärka svenskans ställning är det viktigt att de som flyttar till Åland får lära sig svenska. Socialdemokraterna har ett gott samarbete med olika institutioner som aktivt arbetar för att tvåspråkigheten i hela landet tryggas. I en internationell värld behöver Åland se mångfalden i språk som en tillgång och en förutsättning för att kunna bli konkurrenskraftigt, med ett starkt näringsliv och en blomstrande turism.

Demokrati och delaktighet

Demokrati innebär att samhällsutvecklingen styrs av folkets vilja. Alla människor har erfarenhet och kunskap som ska tas tillvara. Politikernas ansvar är därför, förutom att själva söka kunskap för att

kunna fatta sina beslut, att skapa förutsättningar för medborgarna så att de kan vara aktiva. Rätten till kunskap, bildning och möjligheter att vara med och engagera sig är viktigt både för medborgarna och för samhället.

Vi socialdemokrater vill att Åland ska fortsätta utvecklas som ett demokratiskt nordiskt välfärds-samhälle som ger alla sina medborgare trygghet i vardagen och en hög levnadsstandard. Vi arbetar för en ökad jämlikhet och jämställdhet i alla valda församlingar samt en ökad representation av mångfald med representation av olika åldrar och samhällsgrupper.

Åland och omvärlden

Ålands socialdemokrater ska fortsätta sina förhandlingar med riket. Den politiska dialogen ska vara god och grundas på förtroende. Genom ökad dialog nås ökad demokratisering med inflytande även på regeringsnivå. Det nordiska samarbetet ska utvecklas för att möta gemensamma utmaningar som globaliseringen och klimatförändringen för med sig.

Ålands socialdemokrater vill värna om det nordiska samarbetet och arbeta för att få bort gränshinder, förbättra den skandinaviska språkförståelsen och för nationella minoriteters rättigheter. Tillsammans kan vi också förbättra den gemensamma arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vill att EU ska bli en union för social rättvisa, full sysselsättning och hållbar utveckling. Vi är för den fria rörligheten, men företagens frihet får aldrig ske på bekostnad av arbetstagarnas likabehandling eller tumma på den ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarheten. För att ställa om samhällsutvecklingen till ekologiskt hållbarhet behöver EU:s politik alltid ta social och miljömässig hänsyn. Ålands socialdemokrater anser att EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska inriktas på att skydda och främja småskalighet, biologisk mångfald och miljöhänsyn.

Den europeiska politiken ska bygga på respekt för löntagarnas rättigheter och förhindra trafficking och utnyttjande av arbetstagarna. Den fria rörligheten inom EU måste balanseras av löntagarnas rätt att verka fackligt över gränserna. Gemensamma minimiregler för att skydda de anställdas rättigheter bör finnas inom EU.

Mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna är nedtecknade i Finlands grundlag. Många internationella konventioner om särskilda gruppers och minoriteters rättigheter finns för att de som ansvarar för den offentliga maktutövningen ska se till att allas rättigheter beaktas. Konventioner för att stärka kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättningar och minoriteter av olika slag ska följas. Jämlikhetsprinciperna ska säkra var och ens fri- och grundrättigheter inom olika samhällsområden.

Det åländska rättssamhället

Vårt samhälle är ett rättssamhälle. Myndigheterna informerar om vilken service medborgaren har rätt till. Den makt som landskapet, kommunerna och staten utövar sker genom beslut baserade på lag eller något annat principiellt ställningstagande. Beslut som fattas av tjänstemän och politiker ska alltid kunna överklagas av dem som berörs.

Var och en av oss har rätt till sakligt och respektfullt bemötande. Vi socialdemokrater vill stärka rätts-säkerheten ytterligare på Åland. Genom färre kommuner och olika förändringar inom landskapsförvaltningen kan vi förbättra rätts-säkerheten och säkra likvärdiga beslut. Att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan olika nivåer av offentlig maktutövning är ett gott framsteg för ett mera rättssäkert Åland.